

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-20

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ
ACTUAL PROBLEMS OF MEDIATION

спеціальність _____ 081 «Право»
specialt _____ 081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне – 2018

Робоча програма з дисципліни «Актуальні проблеми медіації» для студентів спеціальності «Право». – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник:

Мельничук Юлія Іванівна, доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін, кандидат філософських наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Протокол від «__» ____ 201_ року № __.

Завідувач кафедри

спеціальних юридичних

дисциплін

_____

проф. В.І. Кафарський

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності 081 «Право».

Протокол № __ від «_____» 2018 року

Голова науково-методичної комісії _____ проф. Цимбалюк В.І.

«__» _____ 2018 року

© Мельничук Ю.І. 2018 рік

© НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «актуальні проблеми медіації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Дана навчальна дисципліна є теоретико-практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний рівень юриста в системі альтернативних способів вирішення конфліктних ситуацій.

Предмет вивчення – форми, програми відновного правосуддя, принципи, методи медіації (посередництва), національна та міжнародна законодавча база щодо альтернативних методів врегулювання.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про теоретичні, практичні основи вирішення конфліктів. Опанування базовими знаннями з актуальних проблем управління конфліктами та побудови продуктивних людських взаємовідносин, набуття професійного вміння вирішувати конфлікти у діловій і професійній сферах, міжнародних відносинах, приватному житті.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення курсу передбачає необхідні знання таких дисциплін, як загальна теорія права, господарське, цивільне, сімейне, адміністративне, трудове право, кримінальне, цивільне процесуальне, кримінальне процесуальне право та ін.

Вимоги до знань та вмінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Конфлікти на макрорівні (суспільства) підживлюють конфлікти на мікрорівні (сім'я, групи людей, колективи). Збільшення кількості конфліктів та конфліктних ситуацій на різних рівнях призводить до того, що все частіше для їх вирішення застосовуються насильницькі методи поведінки та впливу. Тож одним з наслідків конфлікту є зростання рівня насильства в суспільстві.

Уміння розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом є дуже важливим для суспільства, для миробудування. А для цього необхідно опанувати навички розв'язання конфліктів. Миробудування – це складний і тривалий процес. Він починається не з закінченням війни, а набагато раніше і продовжується після підписання мирної угоди. Основою миробудування, розв'язання конфлікту є діалог, а ефективним інструментом – медіація.

Актуальною стає особа медіатора – спеціально підготовленого посередника у вирішенні конфліктів, який однаково підтримує обидві сторони та допомагає їм знайти взаємоприйнятне рішення. Медіаційна компетентність необхідна у професійній діяльності.

Ключові слова: юрист, програми відновного правосуддя, відповідальність, медіація/фасилітація, конференції, переговорна, діалогічна практика.

Abstract

Conflicts at the macro level (society) foster conflicts at the micro level (family, groups of people, teams). Increasing the number of conflicts and conflict situations at different levels leads to the increasingly frequent use of violent behavior and influence methods to resolve them. So, one of the consequences of the conflict is the increase in the level of violence in society.

The ability to solve conflicts by non-violent means is very important for society, for world-building. And for this it is necessary to master the skills of conflict resolution. Peacebuilding is a complex and lengthy process. It does not begin with the end of the war, but much earlier and continues after the signing of the peace agreement. The basis of world-building, conflict resolution is dialogue, and an effective tool is mediation.

A mediator, a specially trained mediator in conflict resolution, is emerging, which equally supports both sides and helps them find a mutually acceptable solution. Mediation competence is required in professional activities.

Key words: lawyer, restorative justice programs, responsibility, mediation / facilitation, conferences, negotiation, dialog practice.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	За вибором університету	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1		Рік підготовки: 6 курс	Рік підготовки: 6 курс
Змістових модулів – 3		Семестр: 3-ий	Семестр: 3-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Лекції – 16 год.	Лекції – 2 год.
Загальна кількість годин – 90		Практичні – 16 год.	Практичні – 6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:		Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Лабораторні - -год.
аудиторних – 2	Самостійна робота – 58 год.		Самостійна робота – 82 год.
самостійної роботи студента – 5	Індивідуальні - - год.		
		Вид контролю - екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 36% до 64%;

заочної форми навчання – 9 % до 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою навчальної дисципліни є орієнтування студентів щодо альтернативних способів вирішення конфліктів, ознайомлення з механізмами, феноменами та закономірностями міжособистісної конфліктної взаємодії, методами управління конфліктами, а також набуття відповідних умінь і навичок.

Відповідно завдання вивчення навчальної дисципліни полягають у засвоєнні студентами основних засад медіації. Студенти повинні набути вміння вирішувати конкретні практичні питання, застосовуючи посередництво у конфліктах.

2.2. Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з актуальними проблемами медіації;
- вивчення правових аспектів програм відновного правосуддя в кримінальному, цивільному процесі;
- ознайомлення з основними документами, що регулюють функціонування альтернативних способів вирішення конфліктів;
- розвиток навичок вирішення конфліктів між потерпілим і правопорушником.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: національні та міжнародні документи, що регулюють порядок проведення процедури медіації; актуальні проблеми посередництва; основні правила проведення примирних процедур між учасниками юридичного процесу.

вміти: самостійно аналізувати наукову літературу з дисципліни; самостійно ставити наукові проблеми і шляхи їх вирішення; самостійно проводити порівняльно-правовий аналіз; самостійно вирішувати суперечки і конфлікти, використовуючи оптимальний спосіб ведення переговорів чи посередництво.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення про медіацію

Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)

1. Поняття медіації. Види медіації. Процедура медіації.
2. Принципи медіації.
3. Правове регулювання медіації.
4. Правовий статус медіатора.

Тема 2. Медіація в різних видах судочинства

1. Медіація на стадії провадження у справах до судового розгляду.
2. Медіація під час судового розгляду.
3. Медіація в адміністративному та кримінальному судочинстві.
4. Примирення в адміністративному процесі.
5. Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим в кримінальному процесі.

Тема 3. Історія розвитку інституту медіації.

1. Медіація у Сполучених Штатах Америки.
1. Медіація у Великобританії.
2. Медіація в Німеччині.
3. Медіація в Австрії.
4. Медіація в Італії.
5. Медіація у Франції.

Змістовний модуль 2. «Медіація (посередництво) в різних сферах суспільного життя»

Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних та господарських спорів

1. Медіація у спорах про захист особистих немайнових прав фізичної особи.
2. Медіація у спорах про право власності та інші речові права.
3. Медіація у спорах про право інтелектуальної власності.
4. Медіація у спорах, що виникають з договорів.
5. Медіація у спорах про недоговірні зобов'язання.
6. Медіація у спорах про спадкове право.
7. Медіація у договірних спорах. Медіація у переддоговірних, немайнових спорах.
8. Медіація у справах про банкрутство.

Тема 5: Медіація у сфері корпоративного управління

1. Загальні положення про охорону і захист корпоративних прав.
2. Спори, пов'язані з питаннями корпоративного управління.
3. Переваги медіації як способу захисту корпоративних прав.

Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів

1. Медіація у спорах про визначення походження дітей. Медіація у спорах про розірвання шлюбу.

2. Медіація у спорах про стягнення аліментів.
3. Медіація у спорах про поділ майна подружжя.
4. Медіація у спорах про шлюбний договір.

Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів

1. Медіація як спосіб вирішення індивідуальних трудових спорів.
2. Медіація як спосіб вирішення колективних трудових спорів.
3. Особливості застосування медіації у даних спорах.

Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів

1. Види земельних спорів.
2. Розгляд і вирішення земельних спорів в позасудовому порядку.
3. Особливості медіації при вирішенні земельних спорів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усь го	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальні положення про медіацію													
Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)	9	2	2				5	10					10
Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	9	2	2				5	12	2				10
Тема 3. Історія розвитку інституту медіації	14	2	2				10	10					10

Разом змістовий модуль 1.	32	6	6		20	32	2			30
Змістовний модуль 2. «Медіація (посередництво) в різних сферах										
Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних та господарських спорів	14	2	2		10	14		2		12
Тема 5: Медіація у сфері корпоративного управління	14	2	2		10	10				10
Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	12	2	2		8	12		2		10
Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	9	2	2		5	12		2		10
Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	9	2	2		5	10				10
Разом змістовий модуль 2.	58	10	10		38	58		6		52
Всього годин	90	16	16		58	90	2	6		82

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)	2	
2	Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	2	
3	Тема 3. Історія розвитку інституту медіації.	2	
4	Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних та господарських спорів	2	2
5	Тема 5: Медіація у сфері корпоративного управління	2	

	управління		
6	Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	2	2
7	Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	2	2
8	Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	2	
	Всього	16	6

6. Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальні положення про медіацію (посередництво)	5	10
2	Тема 2. Медіація в різних видах судочинства	5	10
3	Тема 3. Історія розвитку інституту медіації.	10	10
4	Тема 4. Медіація як спосіб вирішення цивільних та господарських спорів	10	12
5	Тема 5: Медіація у сфері корпоративного управління	10	10
6	Тема 6. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	8	10
7	Тема 7. Медіація як спосіб вирішення трудових спорів	5	10
8	Тема 8. Медіація як позасудовий спосіб вирішення земельних спорів	5	10
	Всього	58	82

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання заліку.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					екзамен	Вс	Б0	Б1
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
5	5	10	5	5	10	10	10	40	100		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Добре	
74-81		
64-73	Заловільно	
60-63		
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Відновне правосуддя» включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Тестові модульні завдання;
3. Лекційний матеріал.
4. Методичні вказівки.

12. Рекомендована література

12.1.Базова

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002// Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. — 2003. — № 40. — Ст. 356.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 21. – Ст. 135

5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України від 02.05.2003. — 2003. — № 18. — Ст. 144.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. — 2004. - № 40-42, 42. — Ст. 492.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 р. // ВВР. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. — 2005. - № 35. , / 35-36, 37 / — Ст. 446.
9. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 131.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. — 2013. - № 9-10. — Ст. 88.
11. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради України. — 1971. - № 40. — Ст. 356.

12.2. Допоміжна

1. Алеш Загар. Кампанія з інформування громадськості про медіацію в Україні / Алеш Загар // Відновне правосуддя в Україні. — 2008. — № 4. — С. 49–92.
2. Брейтуйт Д. Преступление, стыд и воссоединение. — М.: Центр «Судебно-правовая реформа», 2002. — 310 с.
3. Восстановительное правосудие / Под ред. И. Л. Петрухина. — М., 2003. — 196 с.
4. Геселев О. Зміна пануючого право розуміння як обов'язкова умова впровадження відновного правосуддя в Україні (філософсько-правовий аспект) / О. Геселев // Право України. — 2010. — № 3. — С. 106–114.
5. Головка Л.В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве. - СПб. : Юрид центр Пресс, 2002. — 544 с.
6. Давыденко Д. Л. Из истории примирительных процедур в Западной Европе и США / Д.Л. Давиденко // Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации. — М., 2004. — № 1. — С. 163 - 176.
7. Землянська В.В. Запровадження відновлюючих підходів: зміна поглядів на кримінальне судочинство / Право України. — № 10. — 2003. — С. 154-156.
8. Зер Х. Зміна об'єктива: новий погляд на злочин та правосуддя. — К.: «Пульсари», 2004. — 224 с.
9. Зер Х. Введение в восстановительное правосудие // Вестник восстановительной юстиции. — М., 2000. — № 1. — С. 5.

10. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание: Пер. с англ. / Общ. ред. Л.М. Карнозовой; Комментар. Л.М. Карнозовой и С.А. Пашина. - М.: Центр «Судебно-правовая реформа», 1998. - 350 с.

11. Маляренко В. Т., Войтюк І. А. Відновлювальне правосуддя: можливості запровадження в Україні / Бюлетень Міністерства юстиції України. – №8. – 2004.

12. Медиация : підручник / Б. А. Леко, Г. В. Чуйко. - Чернівці : Книги - XXI, 2011. - 462 с.

13. Райт М. Восстановительное правосудие – путь к справедливости. Симпозиум. – К.: «Издатель Захаренко В.А.», 2007. – 304 с.

14. Розвиток медіації в Україні. Польсько-українська співпраця: Зб. статей / Наук. ред. Войтюк І. А. – К.: «Арт-бюро», 2004. – 228 с.

15. Шамликашвили Ц.А. Медиация как альтернативная процедура урегулирования споров. Что необходимо знать судье, чтобы компетентно предложить сторонам обращение к процедуре медиации. - М., 2010. -160 с.

16. Стратегії забезпечення життєздатності відновних практик: механізм співпраці правової системи та громади заради суспільної безпеки. Посібник. — К.: Видавець Захаренко В. О., 2009. — 224 с.

12.3. Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>

3. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.law.yale.edu/library/>

4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>

5. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.ua> \